

NATURE AND CHARACTERISTICS OF INTEGRATED LEARNING

Abstract: At the end of the 19th and the beginning of the 20th century, ideas for integrated learning appeared in the pedagogical literature.

The democratic changes in our country have imposed significant changes in our overall socio-political and cultural life. The new conditions require us to accept everything positive from other countries and systems with time-tested vitality and pragmatism, without losing the national values and traditions in our educational system.

Author information:

Veneta Valkanova

Teacher

at kindergarten №17

„Doctor Petar Beron“ - Varna

✉ veneta_272@abv.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

Integrated learning, kindergarten

В края на XIX и началото на XX век в педагогическата литература се появяват идеи за интегрирано обучение.

Демократичните промени в нашата страна наложиха съществени промени на цялостния ни обществено-политически и културен живот. Новите условия налагат да приемем всичко положително от другите страни и системи с доказана във времето жизненост и прагматичност, без да се губят националните ценности и традиции в образователната ни система.

П. Николов и М. Андреев разглеждат въпросите на интегративното обучение в контекста на необходимостта от единство в процесите на интеграция и диференциация на науките в по-ново време. Реализирането на диференциацията и интеграцията на научното познание в единство е база на новите учебни програми. В новата образователна реформа е засилено присъствието на определени интегративни тенденции и междупредметни връзки едновременно с ясната подкрепа за предметната система (1).

Естествен резултат и функция на усилените комуникации във всички сфери на социалната реализация на човека са интегративните връзки в процеса на обучението и възпитанието. Необходимостта от тяхното засилване и обогатяване в днешно време е очевидна. Единен процес, отделните компоненти на който се реализират основно в различните дейности, е усвояването от подрастващите на знания за природата, човека и обществото. Идеята е в обучението по всички учебни предмети да се засилят интегративните функции. Те са заложили както в целите и задачите на обучението, така също и в неговото съдържание. Взаимодействието между отделните предмети е един от факторите за повишаване ефективността на този процес. Необходима предпоставка за усъвършенстване на учебно-възпитателната работа с деца е разкриването и използването на различни възможности за осъществяване на целесъобразна междупредметна интеграция.

Интегративните тенденции все повече се обособяват като специфични пътища за усъвършенстване на структурирането на учебното съдържание, за да се подпомогнат децата да

осмислят по-цялостно явленията от действителността и диференцираните понятийни структури. В литературата се обособяват различни класификации на проявите на интеграцията за нуждите на обучението (2; 5).

Интерпретацията на отношението между принципа цялостност, интегралност и предметното учебно познание е от изключително значение. Въпросът как да формираме у детето цялостни представи за действителността, как да формираме цялостно личността му с помощта на „автоматизираната“ предметна дейност в процеса на обучението е кардинален и той лежи в основата на противопоставянето между цялостното и предметното обучение.

Цялостните свойства на обектите, на личността са интегрирани характеристики, които са резултат от взаимодействието на частите. Цялостното усвояване на обектите и явленията, цялостното формиране на личността не е целесъобразно да се противопоставят на предметната дейност, на предметното обучение, за елементното усвояване на познавателния и производствения опит на човечеството. Цялостните свойства на личността, цялостната представа за явленията от действителността са интегрални свойства, които могат да възникват, да се формират само на основата на взаимодействието между отделните видове дейност, които се извършват и знанията, уменията и навиците, които се усвояват в различните предметни области. За цялостното формиране на личността, за изграждане на цялостни представи за действителността особено голямо значение имат междусистемните отношения, междудисциплинните, междупредметните отношения, знания, дейност, междудисциплинният синтез (1).

Цялостното формиране на личността, формиране на цялостни представи за действителността не са пряка последица само от обучението и неговото съдържание. Безграничното многообразие на непознатите особености на личността и взаимодействието им с предметното съдържание и дейността в цялата обкръжаваща действителност винаги ще остава. Предпоставката, че свойствата на цялостната личност са продукт на взаимодействието между знанията и дейността, извършвана или усвоявана в предметните области е невярна. Няма еднозначна зависимост между свойствата на цялостната личност и цялостните представи за действителността, от една страна и особеностите на отделните учебни предмети, от друга.

Чрез усъвършенстване на учебното съдържание и чрез чувствително изменение на характера на обучението, чрез цялата интензификация на педагогическия процес може да се предотврати разрива между науката и предучилищното обучение поради бурното развитие на научно-техническата революция.

Най-важното основание за интегративни връзки в обучението са учебните предмети. Вътре в обособените учебни предмети съществуват интегративни нишки, които трябва да се актуализират в процеса на обучение в подходящи форми съобразно с логическите възможности на научните знания и степента на познавателните способности на младото поколение.

Интегративните връзки заемат важно място в познавателния статус на бъдещите ученици, за дидактичния контекст, взаимоотношенията между предметните области и знания, цялостното отношение между преподаването и ученето и всичко това се нуждае от творческата, конструктивна мисъл на учителя, за да се съгласува всичко естествено, непринудено и ефективно в обучението (1).

Комплексното научно осигуряване на образователната реформа изисква да се разработят задълбочено методологическите проблеми на възпитанието, образованието и обучението на подрастващите; да се даде конкретен отговор на редица въпроси, произтичащи от генералната цел на образованието – за многостранното и всестранното развитие на личността и нейната пълноценна реализация в живота, за научните основи на целите и съдържанието на новия тип общообразователна, политехническа и професионална подготовка: за интензифициране и оптимизиране на учебно-възпитателния процес, за повишаване на неговата ефективност; за привеждане на сега действащата образователна структура към новите изисквания и други.

Научното решаване на тези въпроси не може да се постигне в рамките само на педагогическата наука, а предполага комплексни изследвания, изграждане на хетерогенни колективи, използване на методи, теории и подходи от областта на психологията, социологията, медицината, икономиката, кибернетиката, лингвистиката и други. Сега педагогиката се превръща във все по-интегративна наука, която разглежда управлението на функционирането и развитието на педагогическите системи. Взаимоотношенията между педагогиката, от една страна, и философията, математиката и кибернетиката, които заемат особено място в системата на научното знание – от друга, представляват голям интерес както за науката и социалната практика, така и за развитието на системата на педагогическите науки.

Върху усъвършенстването на образованието все по-голямо въздействие оказват художествената култура, изкуството и другите естетически ценности. Съвременният човек все по-често общува с изкуството, с естетическите страни на явленията от действителността: труда, природата, бита. Чрез красотата на изкуството и действителността той опознава и укрепва в съзнанието си обществените идеали, облагородява себе си и своите отношения с хората. С ръста на общественото съзнание, на общокултурното и на естетическото равнище на трудещите се и на подрастващите се повишава тяхната вискателност към себе си, към своето духовно обогатяване, към качеството на произвежданите и употребяваните вещи, към произведенията на литературата и изкуството. Естетическите явления стават реални фактори за общополезна дейност, които оказват съществено влияние върху отношението на човека към действителността.

Естетическото възпитание е обективна закономерност на всестранното и хармонично развитие на личността. То е не само средство за възприемане на естетически ценности и развитие на обща култура, а е един от основните фактори за разгръщане на творческите способности на личността. Богатият и всестранен човек, дълбок във всички свои чувства и възприятия, може да създаде човешко чувство, което да съответства на цялото богатство на човешката и природна същност. Следователно естетическото възпитание не се свежда до усвояване на определена съвкупност от естетически знания, интереси, вкусове и умения. То е един от основните механизми за духовното израстване на човека, научнообоснован комплексен метод за неговото развитие, усъвършенстване и самоусъвършенстване (46).

Високоидейните художествени творби имат не само голяма сила на въздействие върху подрастващото поколение, но и изпълняват специфични познавателни и образователни функции. Те са мощно средство за възпитание на младата личност, неизчерпаем източник на знания за света и човека, незаменим фактор за създаване и поддържане на най-благоприятен емоционално-рационален статус у личността. Задълбочаването на интегративните връзки на образованието с художествената култура е основна предпоставка за повишаване на неговата ефективност. Това предполага изкуството да се възползва все по-широко в учебно-възпитателния процес, при изучаване на всички учебни дисциплини, като се имат пред вид техните специфични особености.

Напоследък все по-често се изтъква необходимостта от засилване на интеграцията между образованието и средствата за масова информация. Печатът, телевизията, радиото, киното и другите средства за масова комуникация се превръщат в основни канали за разпространяване на духовни ценности, за идейно-политическо въздействие върху подрастващите и трудещите се. Тези средства позволяват да се установява контакт с голяма аудитория от зрители и слушатели, да се синхронизира по време получаваната от тях информация и да се подчини на определени учебно-възпитателни цели, да се използват разнообразни художествени материали и други прийоми за засилване на емоционалното и естетическо въздействие върху личността. При разширяване на интегративните връзки на образованието със средствата за масова информация особено внимание се обръща върху качеството на самите предавания и публикуваните материали, върху тяхната идейна, научна и художествена стойност. В бъдеще образователните

предавания по радиото и телевизията, както и специалните публикации и издания за нуждите на учебно-възпитателния процес следва да се използват все по-пълноценно и целенасочено (4).

При разкриване на интегративните връзки между компонентите на духовната култура Любен Димитров изтъква, че освен прякото научно, художествено-културно и информационно осигуряване на образованието важно значение има разкриването на взаимодействието /интеграцията/ между самата наука, художествената култура и средствата за масова информация с оглед на усъвършенстване на образованието. Процесът на взаимодействие между науката и художествената култура се характеризира, от една страна, със засилване на ролята и мястото на науката по отношение на характера и влиянието на изкуството в сферата на образованието, а от друга – с повишаване на благотворното влияние на художественото творчество върху развитието на науката и научната дейност. По-пълното използване на изкуството за нуждите на образованието изисква да се провеждат разнообразни, комплексни по своя характер изследвания на художественотворческия процес като многокомпонентна и динамична система с оглед по-задълбоченото изясняване не само на природата на изкуството и неговите функции, но и разкриването на закономерностите на възпитателното въздействие чрез художественото творчество върху учениците и съобразяването с тях при създаване на подходящи високоидейни и художествено издържани творби, нужни за успешното решаване на образователните и възпитателните цели. Особено актуални са научните разработки, свързани с конкретизиране на идеите на Международната детска асамблея „Знаме на мира“, с обосноваване на различните възможности, пътища и форми за творческо развитие и изява на младото поколение.

В резултат на все по-засилващото се взаимодействие между науката и средствата за масова информация става възможно много по-широко да се използват за нуждите на учебно-възпитателния процес научните изследвания, разкриващи възможностите и пътищата за приложение на средствата за масова информация в помощ на образователното дело. Заедно с това средствата за масова информация играят голяма роля за популяризиране, утвърждаване и по-нататъшно развитие на научно-педагогическите и научно-техническите постижения, насочени пряко към усъвършенстване на образователното дело.

Интегративните процеси между художествената култура и средствата за масова информация също допринасят за по-успешното решаване на проблемите на образованието. Това е свързано, от една страна, с обогатяване и засилване на въздействието на средствата за масова информация върху подрастващите чрез разширяване на художествените ценности и повишаване на тяхното качество в печатните издания и в програмите на телевизията и радиото, създадени извън тях, а от друга – с обогатяване и засилване на влиянието на художественото творчество върху учащите се, създавано от самите средства за масова информация (4).

Не само науката, художествената култура и средствата за масова информация влияят върху образованието, но и самото то оказва обратно въздействие и дава своя принос за функционирането на другите сфери на духовната култура. В системата на образованието именно се извършва подготовката на висококвалифицирани кадри за всички сфери на културата. От успешното решаване на тази задача зависи по-нататъшното развитие на целия наш социален живот, в това число и на самото образование. Повишаването на образователното равнище на всички трудещи се е важна предпоставка за демократизиране на процесите на разбирането и потреблението на ценностите в различните сфери на духовната култура, за засилване на активността на широките народни маси към сътвореното в областта на културата. „Ако искаш да се наслаждаваш на изкуството – подчертава Маркс, - трябва да си художествено образован човек“. Ето защо усъвършенстването на художественото образование на подрастващите и трудещите се е един от пътищата за засилване ролята на изкуството при формирането на личността, за засилване на неговите интегративни връзки и взаимодействие с цялостния образователен процес.

Образованието е сфера, в която се решават стратегически проблеми, отнасящи се не само до духовната култура, но и до материалното производство. Успешното преустройство и развитие на образователното дело предполага все повече да се засилват и усъвършенстват неговите връзки и взаимодействие със сферата на материалното производство, което е основа за цялостното социално-икономическо развитие на обществото (3).

References:

1. Andreev, M. (1986) *Integrativni tendencii v obuchenieto*. Narodna prodveta. S.
2. Dimitrova, N. (2017) *Characteristics of the school subject "technology and entrepreneurship" in k-1 Bulgarian systems (primary school) for the implementation of integrative links*. Knowledge. International Journal Scientific and Applicative Papers, V19.2; Education and Social Sciences, 2017 ISSN 2545 – 4439 pp 495 – 504
3. Nikolov, P., (1985) *Integralnia podhod v pedagogicheskiya process*. Narodna prodveta. S.
4. Petrov, P., (1983) *Problemi na integralniya podhod v obrazovaniето*. Narodna prodveta. S.
5. Tsankova, M., N. Dimitrova (2015) *Application of problem situations in an integrated lesson "circle of materials" in the school subjects „home and equipment" and "man and nature" in 4-th class of primary school (P 4 or K-4)*. International scientific online journal – ISSN 2367-5721 ISSUE 7, March 2015 pp. 42-48 www.sociobrain.com